

आदर्शसंस्कृतप्रश्नपत्रम् ॥

अंकयोजना

विषय : संस्कृतम् (सम्प्रेषणाधारितम्)

कक्षा दशमी

कोडसंख्या 122

अवधि : होरात्रयम्

पूर्णाङ्कः 100

खण्ड : क - अपठित-अवबोधनम्

अस्मिन् खण्डे अनुच्छेदद्वयम् अस्ति (5+10)

क I - प्रथम : अनुच्छेदः 50 शब्दपरिमितः (5)

क्रमाङ्कः	उद्देश्यम्	प्रश्न-प्रकारः	अपेक्षित-उत्तराणि	अङ्कसङ्केतः	अंकविभागः
प्र.सं.	प्रश्न				अंक
I	तथ्यबोध- परीक्षणम्	अतिलघूत्तरः एकपदेन उत्तरम्	(i) वाण्याः (ii) मौनम्	I	1/2 1/2
II	तथ्यबोध- परीक्षणम्	लघूत्तरः पूर्णवाक्येन उत्तरम्	(i) देवानां, मानवानां, किन्नराणां, पशुपक्षिणां वा प्राणशक्तिः सीमिता अस्ति। (ii) भाषणं रजतवत् परं मौनं तु स्वर्णवदेव इति सत्यं कथितम् (अर्धः अंकः शुद्धतथ्य- परीक्षणाय अर्धः अंकः च शुद्धवर्तनीकृते।)	I 2	1/2 1/2
III	भाषिकतत्त्व- परीक्षणम्	(i) समानार्थक- पदचयनम् (ii) कर्तृपदचयनम् (iii) अव्ययपदचयनम्	(i) रक्षणीया (ii) अक्षयकोशः (iii) तु, कुत्र, अपि, न, एव इत्यादिकं		1/2 1/2 1/2

प्र.सं.	प्रश्न	अंक
	<p>किमपि एकम्</p> <p>अव्ययपदम्</p> <p>(iv) विपरीतार्थकपद- (iv) सीमिता</p> <p>चयनम्</p> <p>2</p> <p><u>5</u></p>	1/2
2	(आ) द्वितीयः अनुच्छेदः 80-100 शब्दपरिमितः	(10)
<p>क्रमाङ्कः उद्देश्यम् प्रश्न-प्रकारः अपेक्षित-उत्तराणि अङ्कसङ्केतः अङ्कविभागः</p>		
I	<p>तथ्यबोध- अतिलघूत्तरः (i) मस्तिष्कः</p> <p>परीक्षणम् एकपदेन (ii) परीक्षा</p> <p>(iii) परीक्षाम्बुधिम्</p> <p>(iv) अतिविचित्राणि</p> <p>2</p>	1/2 1/2 1/2 1/2
I	<p>तथ्यबोध- विस्तृतोत्तरम् (i) उत्तमाः छात्राः</p> <p>परीक्षणम् (पूर्णवाक्येन) वर्षस्य प्रारम्भात्</p> <p>एव पठितस्य</p> <p>अभ्यासं कुर्वन्ति, कक्षायां</p> <p>दत्तावधानाः तिष्ठन्ति,</p> <p>सर्वं पाठ्यक्रमं पठित्वा</p> <p>परीक्षातः प्राक् पौनः</p> <p>पुन्येन अभ्यासं</p> <p>पुनरावृत्तिं चापि कुर्वन्ति।</p> <p>(ii) अस्मिन्काले न निद्रैव</p> <p>आयाति, न च हृदयं</p> <p>धारयितुं शक्यते, बुभुक्षाऽपि</p> <p>च सम्यक्प्रकारेण नानुभूयते।</p> <p>अत्र एकः अङ्कः शुद्धतथ्यपरीक्षणाय एकः अङ्कः च</p> <p>शुद्धवर्तनीकृते।</p> <p>1+1</p> <p><u>4</u></p>	2 2

प्र.सं.	प्रश्न	अंक
III	भाषिक-तत्त्व- अतिलघूत्तर: (i) कर्तृपदचयनम् (i) परीक्षाकालः प्रयोग-परीक्षणम् (ii) सर्वनामस्थाने (ii) छात्रेभ्यः संज्ञा-प्रयोगः (iii) विशेषणपदचयनम् (iii) परीक्षा (iv) विपरीतार्थकपदचयनम् (iv) ये	1/2 1/2 1/2 1/2
IV	शीर्षकप्रदानम् अतिलघूत्तरः परीक्षाकालः/ परीक्षाकाले छात्रेषु तनावः तस्योपायश्च/ परीक्षायाः भयम् अथवा अन्यत् किञ्चित् प्रसङ्गानुसारं उचितशीर्षकम्	2 2 2 <hr/> 10

खण्ड : 'ख' - रचनात्मकलेखनम्

5+5+10=20

अस्मिन् खण्डे त्रयः प्रश्नाः सन्ति। प्रथमे प्रश्ने लिखिते पत्रे मञ्जूषातः चित्वा विभिन्नरिक्तस्थानानां पूर्तिं कृत्वा पत्रं पुनः उत्तरपुस्तिकायां लेखनीयम्। प्रतिशुद्धरिक्तस्थानपूर्तिकृते अर्थः अङ्कः निर्धारितः।

क्रमाङ्कः	उद्देश्यम्	प्रश्न-प्रकारः	अपेक्षित-उत्तराणि	अङ्कसङ्केतः	अंकविभागः
प्र.सं.	प्रश्न				अंक
3.	पत्रलेखने औपचारिककार्य- परिक्षणम्	यस्मात् नगरात् पत्रं प्रेषितं तस्य नाम। सम्बोधनपदम् पत्रप्रेषकस्य पत्रप्राप्तिकर्त्रा सह सम्बन्धः। पत्रसङ्केते यत्र पत्रं प्रेष्यते तस्य स्थानस्य नाम	1. कालिकातातः 2. पितृमहाभागाः 9. प्रियपुत्रः 10. चेन्नईनगरम्	$\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$	2
	पत्रलेखने विषयवस्तु- बोधपरीक्षणम्	सन्दर्भानुकूल- विषयवस्तुज्ञानम् (रिक्तस्थानपूर्तिः)	3. निवेदयामि 4. उत्तरपत्राणि 5. शरदवकाशे 6. शैक्षिकयात्रायाः 7. पञ्चशतम् 8. जनन्यै	$\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$	3 5 =
4.	अस्मिन् प्रश्ने प्रदत्तसंवादे सन्दर्भानुकूला रिक्तस्थानपूर्तिः अपेक्षिता। अत्र पञ्चरिक्तस्थानानि सन्ति। प्रतिशुद्धरिक्तकथनपूर्तिकृते एकः अङ्कः निर्धारितः। उत्तरसङ्केताः मञ्जूषातः एव ग्राह्याः - संवादे सन्दर्भानुकूलम् वाक्यप्रयोगपरीक्षणम्	रिक्तस्थानपूर्तिः (i) किमर्थं प्रातरुत्थाय भ्रमणार्थं गच्छसि? विद्यालयदिनेषु तु प्रातः उत्तिष्ठामः एव।			1

प्र.सं.	प्रश्न	अंक
	अद्यत्वे तु अहं यथेच्छां निद्रां करोमि।	
	(ii) कथं प्रातर्भ्रमणं स्वास्थ्यलाभाय कल्पते?	1
	(iii) किमर्थम् एषा अमृतवेला कथिता?	1
	(iv) प्रातर्भ्रमणस्य अन्यः कः लाभः?	1
	(v) त्वया तु मम नेत्रे अपि उन्मीलिते। श्वः आरभ्य अहमपि प्रातर्भ्रमणाय गमिष्यामि।	1
5.	एषः प्रश्नः चित्रवर्णनसम्बद्धः। अस्मिन् प्रश्ने चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषायां प्रदत्तशब्दसूचीसाहाय्येन पञ्चवाक्येषु वर्णनम् अपेक्षितम्। प्रतिवाक्यम् अङ्कद्वयं निर्धारितम्।	5
	अवबोधपूर्वकं चित्रवर्णनार्थं छात्राः स्वतंत्ररूपेण वाक्यसंरचना वाक्यनिर्माणम् मञ्जूषातः शब्दान् प्रयोगपरीक्षणम् चित्वा वाक्यनिर्माणं करिष्यन्ति। (पञ्चवाक्यानि, प्रतिवाक्यम् एकः अङ्कः तथ्यार्थम्, एकः अङ्कः भाषा- प्रयोगाय।	5x2 10

प्र.सं.	प्रश्न	अंक
	<p>अथवा (केवलं नेत्रहीनेभ्यः)</p> <p>प्रदत्तसंकेतान् आश्रित्य 'परिवारेण सह भ्रमणम्' इति विषये पञ्च-वाक्यलेखनम् अपेक्षितम्।</p> <p>अवबोधपूर्वकं वाक्यनिर्माणम् छात्राः प्रदत्तशब्दसूची-</p> <p>वाक्यसंरचना- साहाय्येन वाक्यानि</p> <p>प्रयोगपरीक्षणम् लेखिष्यन्ति।</p> <p>(पञ्चवाक्यानि प्रतिवाक्यम् एकः</p> <p>अङ्कः तथ्यार्थम्,</p> <p>एकः अङ्कः</p> <p>भाषाप्रयोगाय)</p>	<p>5×2 10</p> <p><u>20</u></p>

खण्ड : ग

(अनुप्रयुक्तव्याकरणम्)

अस्मिन् खण्डे भाषायाः व्यावहारिकप्रयोगः अपेक्षितः

क्रमाङ्कः	उद्देश्यम्	प्रश्न-प्रकारः	अपेक्षित-उत्तराणि	अङ्कसङ्केतः	अंकविभागः
प्र.सं.	प्रश्न				अंक
6.	वाक्येषु सन्धिः/ सन्धिच्छेद परीक्षणम्	अनुप्रयोगात्मकः रिक्तस्थानपूर्ति- माध्यमेन सन्धि- करणम्/सन्धिच्छेदः वा बोधपरकः अतिलघूत्तरः	(i) सृष्टिरेषा (ii) प्रिय+छात्राः (iii) गुरौ+आगते	1 1 1	3
7.	वाक्येषु समस्त- पदानां विग्रहः। असमस्तपदानां समसनम् इति दक्षता परीक्षणम्	वाक्येषु रेखाङ्कित- पदानां विग्रहः/ समसनम्	(i) उपगङ्गम् (ii) केकायाः रवम् (iii) बहूनिफलानि यस्मिन् सः (वृक्षः) (iv) न कार्यम्	1 1 1 1	4
8.	वाक्येषु कृदन्त/ तद्धितप्रत्ययानां प्रयोग-परीक्षणम्	प्रकृतिप्रत्ययौ संयोज्य/पृथक् कृत्वा वाक्य- सन्दर्भानुसारं रिक्तस्थानपूर्तिः	(i) समाज+ठक् (ii) क्रोधिनः (iii) चक्षुष्+मतुप् (iv) रक्षणीयाः (v) द्रष्टव्या	1 1 1 1 1	5
9.	वाक्येषु अव्यय- पद-प्रयोग- परीक्षणम्	बोधपरकः वाक्येषुरिक्त- स्थानेषु उचित- अव्ययप्रयोगेण वाक्ययोजनम्	(i) ह्यः (ii) तत्र (iii) परस्परम् (iv) बहिः (v) उभयतः (vi) एव (vii) इति (viii) मा (ix) अपि	1/2 1/1 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2	

प्र.सं.	प्रश्न	अंक
	(x) सर्वत्र	1/2
	<u>5</u>	
10.	संवादे वाच्य-प्रयोग रिक्तस्थानेषु (i) अभिलष्यते परीक्षणम् अपेक्षितकर्तृ- (ii) कार्याणि कर्म-क्रियापदैः (iii) वयम् रिक्तस्थानपूर्तिः	1 1 1
	<u>3</u>	
11.	घटिकां दृष्ट्वा वाक्येषु (i) पादोनदशवादने संस्कृतेन समयद्योतकैः (ii) दशवादने समय-लेखन पदैः रिक्त- (ii) सपाददशवादने परीक्षणम् स्थानपूर्तिः (iv) सार्धदशवादने	1 1 1 1
	<u>4</u>	
12.	संख्यावाचक- अङ्कानां स्थाने (i) त्रयः पद-प्रयोग- वाक्येषु संस्कृत- (ii) एका परीक्षणम् पदैः रिक्तस्थान- (iii) त्रिंशत् पूर्तिः (iv) पञ्चचत्वारिंशत्	1/2 1/2 1/2 1/2
	<u>2</u>	
13.	वाक्यसंरचनायां लिखितेषु (i) जातम् शुद्ध-लिङ्ग-वचन वाक्येषु (ii) वयम् क्रिया पद प्रयोग- रेखाङ्कित-पदेषु (iii) सर्वाः परीक्षणम् अशुद्धिः-संशोधनम् (iv) योग्यः	1 1 1 1
	<u>4</u>	
	बिहार बोर्ड के नए और पुराने ऑफिशियल क्वेश्चन पेपर, मॉडल पेपर, आंसर-की, पाठ्यक्रम, नोट्स, मॉक टेस्ट, सेंट-अप और प्राैक्टिकल परीक्षा प्रश्न पत्र आदि के लिए...	योग <u>30</u>
	BiharboardQuestionpaper.com 	
	 अभी विजिट करें ..	

खण्ड: 'घ'

(पठित-अवबोधनम्)

अस्मिन् खण्डे सर्वे प्रश्नाः पाठ्यपुस्तकम् (मणिका भाग : II) संशोधितसंस्करणम् आधारिताः।

क्रमाङ्कः	उद्देश्यम्	प्रश्न-प्रकारः	अपेक्षित-उत्तराणि	अङ्कसङ्केतः	अंकविभागः
प्र.सं.	प्रश्न				अंक
14.	(अ) पठितगद्यांश- बोधपरीक्षणम्	अतिलघूत्तरः एकपदेन उत्तरम्	(i) चक्षुर्दानम् (ii) राज्ञः	1/2 1/2	1
		पूर्णवाक्येन उत्तरम्	(i) शक्रः राज्ञः दानशीलतां परीक्षितुं नेत्रहीनयाचकस्य रूपम् अधारयत् (ii) राज्ञः नेत्रदानार्थं निश्चयं ज्ञात्वा अमात्याः विषण्णाः अभवन्।	1 1 1 2	1/2 1/2 1/2 1/2
	भाषिक-तत्त्व- बोध-परीक्षणम्	सर्वनामस्थानेसंज्ञा पद-चयनम् पर्यायपदचयनम् विशेषणपदचयनम् विपरीतार्थकपद चयनम्	(i) शक्राय/ (नेत्रहीन विप्राय) (ii) आकर्ण्य (iii) रविशशितारामण्डल- भूषितम्/एतत् (iv) प्रभूतम्	1/2 1/2 1/2 1/2 2	5
	पठितपद्यांश- बोधपरीक्षणम्	अतिलघूत्तरः एकपदेन	(i) अभ्यासवैराग्याभ्याम् (ii) अर्जुनः	1/2 1/2	1
		पूर्णवाक्येन उत्तरम्	(i) मनः दुर्निग्रहम् चलं च अस्ति। (ii) मनः अभ्यासेन वैराग्येण	1 1	

प्र.सं.	प्रश्न				अंक
	च वशीकर्तुं शक्यते				2
भाषिकतत्त्व-बोध	समानार्थक-पदचयनम्	(i)	दुर्निग्रहम्	1/2	
परीक्षणम्	भाववाच्येकर्तृपदचयनम्	(ii)	मनः	1/2	
	विपरीतपदचयनम्	(iii)	वैराग्येण	1/2	
	विशेषणपदचयनम्	(iv)	दुर्निग्रहम्/चलम्	1/2	
				2	
				15	
पठितनाट्यांश-	I अतिलघूत्तरः	(i)	काकानाम्	1/2	
बोधपरीक्षणम्	एकपदेन उत्तरम्	(ii)	मुग्धे!	1/2	
				1	
	II लघूत्तरः	(i)	मातरः शिशून्		
	(पूर्णवाक्येन उत्तरम्)		कथयन्ति-“अनृतं		
			वदसि चेत् काकः	1	
			दशेत्।”		
		(ii)	काकः प्रभाते	1	
			‘का-का’ ध्वनिना		
			सुप्तान् प्रबोधयति		
			कर्मसु च विनियोजयति		
				2	
भाषिकतत्त्वबोध	(i) विशेषणपदचयनम्	(i)	कटुभिः	1/2	
परीक्षणम्	(ii) सर्वनामस्थाने	(ii)	काकाय	1/2	
	संज्ञापदचयनम्				
	(iii) समानार्थक-पद-	(iii)	गात्रम्	1/2	
	चयनम्				
	(iv) विपरीतार्थक-पद-	(iv)	हृष्यन्ति	1/2	
	चयनम्			2	
				5	
15.	भावार्थबोध-	(i) प्रदत्तेषु भावार्थेषु	(i) व्यसनम्	1	
परीक्षणम्	रिक्तस्थानपूर्तिः	(ii) मोहात्		1	

प्र.सं.	प्रश्न	अंक
	(iii) क्रन्दनम्	1
	3	
	(ii) प्रदत्तेषु भावार्थेषु (i) अस्त्रम्	1
	रिक्तस्थानपूर्तिः (ii) राष्ट्रे	1
	(iii) पर्जन्यः	1
	3	
16.	पद्यांशस्य (i) प्रदत्ते अन्वये (i) अम्भोजवदना	1/2
	श्लोक पठित्वा (ii) अस्माकम्	1/2
	रिक्तस्थानपूर्तिः (iii) सत्	1/2
	(ii) प्रदत्ते अन्वये (i) यदि	1/2
	अन्वयपरीक्षणम् श्लोकं पठित्वा (ii) तदेव	1/2
	रिक्तस्थानपूर्तिः (iii) इति	1/2
17.	प्रश्ननिर्माण- प्रदत्तकथनेषु (i) कम्	3 1
	कौशल-परीक्षणम् स्थूलपदानि (ii) कति	1
	आधृत्य (iii) कः	1
	प्रश्ननिर्माणम् (iv) कस्मात्	1
	अर्धाङ्कः शुद्धप्रश्नवाचक-सर्वनामकृते	4
	अर्धाङ्कः च प्रश्नवाचकचिह्नकृते	
18.	तर्कपूर्णघटनाक्रम- प्रदत्त- V, II, IV, VII	1/2×8
	संयोजनपरीक्षा घटनानाम् VIII, III, I, VI	
	क्रमनिर्धारणम्	4
19.	शब्दार्थबोध- शब्दानाम् अर्थः (i) विनम्रस्य	1/2
	परीक्षणम् सह उचितं मेलनम् (ii) तिरस्कारः	1/2
	(iii) नश्यति	1/2
	(iv) मम	1/2
	(v) स्वागतम्	1/2
	(vi) शान्तम् कर्तुम्	1/2
	3	
	35	